

Bostadstillägg till pensionärer

– försäkringsanalys

Bakgrund

Det kommunala bostadstillägget till pensionärer ersattes fr.o.m. 1 januari 1995 med ett statligt bostadstillägg (BTP). Även det särskilda kommunala bostadstillägget (SKBT) ersattes vid samma tidpunkt av den statliga förmånen särskilt bostadstillägg (SBTP). I samband med att BTP infördes gavs kommunerna möjlighet att under en begränsad period komplettera med ett kommunalt finansierat bostadstillägg (KKB). Denna möjlighet upphörde vid årsskiftet 2002/2003 och i dag finansieras samtliga bostadstillägg till pensionärer (BTP och SBTP) i sin helhet av staten.

Bostadstillägg kan betalas ut till den som är bosatt i Sverige och har en förmån i form av hel ålderspension över 65 år, aktivitets- eller sjukersättning (SA), änkepension, särskild efterlevandepension eller hustrutillägg enligt övergångsregler. Bostadstillägget är inkomst- och förmögenhetsprovat samt beräknat utifrån boendekostnaden.

Särskilt bostadstillägg kan betalas ut för att täcka utgifter upp till skälig levnadsnivå efter det att bostadskostnaden är betald och skatt för pension är avdragen.

Förmånens utveckling

Antalet personer som får BTP har stadigt minskat de senaste åren. Det är framför allt ålderspensionärer med BTP som sjunker. Utvecklingen kan förklaras med att pensionsinkomsterna i genomsnitt är högre bland nyblivna pensionärer jämfört med dem som redan får pension. Denna trend förväntas hålla i sig. I dag får cirka var fjärde kvinnlig och drygt var tionde manlig pensionär/SA-mottagare BTP.

Trots ett minskat antal BTP-mottagare har kostnaderna för förmånen ökat de senaste åren. Ett antal regelförändringar kan anses vara den främsta orsaken till kostnadsökningen.

Regelutveckling, 1997 till gällande

	Ersättningsnivå, procent (SA-tagare)	Maximal bostadskostnad, kronor per månad, ogift/gift (SA-tagare)	Skälig bostadskostnad, kronor per månad
1997	83	100–4 000	5 200
1998	85		
1999	90		
2001		4 500	5 700
2002	91		

2005		4 670 / 2 335	5 870
2006	93 (91)	4 850 / 2 425	6 050
2007		5 000 (4 500) / 2 500 (2 250)	6 200

Ytterligare en orsak till de ökade kostnaderna är att bostadskostnaderna ökat i snabbare takt än inflationen. Ökade bostadskostnader har därmed gett ett högre medelbelopp för bostadstillägg.

Kostnadsutveckling, BTP, 2005–2008

	2005	2006	2007	2008
Utgifter, löpande priser, miljoner kronor	11 171	11 412	11 359	11 472
Medelantal BTP-tagare	465 800	457 200	453 000	443 300
varav ålderspensionärer	351 400	339 200	328 600	317 200
Medelårsbelopp, kr	24 900	25 550	25 840	26 450
Medelbelopp för ålderspensionärer	24 000	24 720	24 960	25 100

Källa: Bearbetad statistik från Store och Agresso

Vid årsskiftet 2002/2003 förändrades beräkningen av pensionerna. Bland annat avskaffades det särskilda grundavdraget för pensionärer och förtidspension gjordes om till sjukförmånen SA (sjukersättning och aktivitetsersättning). Denna förändring innebar även nya regler för beräkning och inkomstprövning av bostadstillägg till pensionärer (BTP och SBTP).

Försäkringskassan har uppmärksammat att det finns ett mörkertal inom BTP, dvs. att det finns personer som inte har ansökt om BTP men som uppfyller kraven för att ha rätt till förmånen. Orsakerna bedöms vara flera. Okunskap om att förändrade ekonomiska förhållanden, t.ex. makes frånfälle eller flytt till dyrare bostad, kan ge berättigande. Bland pensionärer kan det även finnas de som inte vill belasta samhället eller som inte anser sig vara i behov av BTP. Försäkringskassan har gjort en riktad informationsinsats för BTP i två län, och ska under 2009 utvärdera informationsinsatsen.

Mörkertal, beräknat antal BTP-berättigade baserat på år 2006

	Mörkertal, procent
Ålderspensionärer	16,8
Personer med sjuk- eller aktivitetsersättning (SA)	4,6
Totalt	13,0

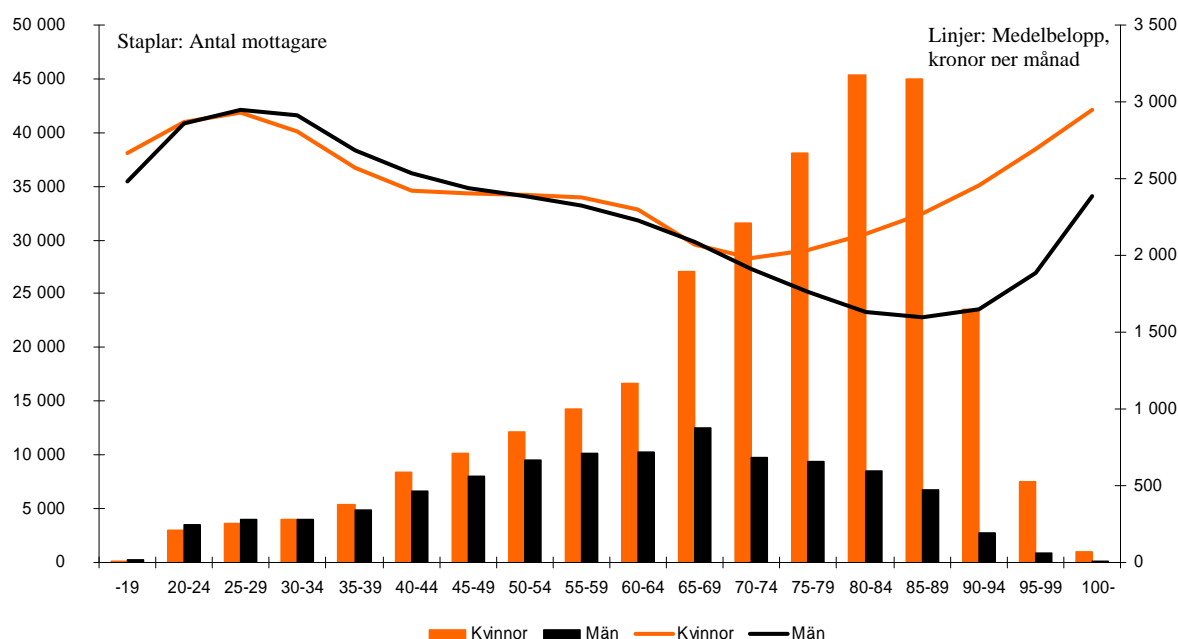
Källa: Försäkringskassan och SCB

Kvinnor och män

Kvinnor har i genomsnitt lägre pension än män. Eftersom BTP är en inkomstprövad förmån påverkar detta bostadstilläggets storlek. Andelen kvinnliga pensionstagare som får bostadstillägg är därför ungefär dubbelt så stor som andelen män.

Alltsedan senare delen av 1990-talet har emellertid kvinnors genomsnittliga inkomstgrundade ålderspension ökat i snabbare takt än mäns. Om denna utveckling fortsätter förväntas skillnaden i andelen män respektive kvinnor som får BTP att minska.

Skillnaderna mellan könen speglas också tydligt i kostnadsfördelningen. År 2008 gick cirka 73 procent av de 11,5 miljarder kronor som betalades ut i bostadstillägg till kvinnor. Av samma orsak som presenterats ovan har dock skillnaden i medelbelopp mellan kvinnor och män minskat alltsedan 1990-talet.

Baserat på bostadstillägg i december 2008. Källa: Store

Äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstöd (ÄFS) kan beviljas till den som har fyllt 65 år, är bosatt i Sverige och har låg eller ingen pension. Äldreförsörjningsstödet har samma regler för inkomstprövning som BTP och ska garantera en så kallad skälig levnadsnivå efter avdrag för skälig bostadskostnad för personer som uppfyller ovanstående kriterier.

Skälig levnadsnivå har för år 2009 fastställts till 4 831 kronor per månad för ensamstående och 4 082 kronor per månad för gifta. Skälig bostadskostnad motsvarar högst 6 200 kronor för ensamstående och 3 100 kronor för gifta (samma som för SBTP).

Antalet personer som fick ÄFS år 2008 var 11 200, av vilka 8 000 hade bostadstillägg.

Informationen publicerades **2009-06-12**